

4. Бем М., Городиський І., Левицька М. Медіа, конфлікт та захист персональних даних. С. 44. URL: <https://medialab.online/wp-content/uploads/2016/04/1460489993222540.pdf>

5. Рішення ЄСПЛ від 08.07.1996 у справі «Лінгенс проти Австрії». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_066#Text

6. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 1950 р.). URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ukr

7. Рішення ЄСПЛ у справі «Von Hannover проти Німеччини (№ 2)» від 07.02.2012. Заяви №№ 40660/08 і 60641/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126822>

8. Рішення ЄСПЛ «Axel Springer AG проти Німеччини» від 07.02.2012. Заява № 39954/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-19>

MEASURES TO COMBAT ILLEGAL MIGRATION UNDER MARTIAL LAW

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Martianova R. A.

*private practice, migration law lawyer
Khmelnitsky, Ukraine*

Мартьянова Р. А.

*приватна практика, юрист з
міграційного права
м. Хмельницький, Україна*

Беззаперечним є той факт, що в умовах воєнного стану, відсутністю контролю на значній частині території України, прагненням України в перспективі набути членство в ЄС, та взятих міжнародних зобов'язань щодо розвитку всеохоплюючого діалогу в питаннях нелегальної міграції, виникає нагальна потреба у правовому регулюванні заходів спрямованих на розвиток ефективної політики повернення, та вироблення практик стратегічного управління міграціями щодо протидії нелегальній міграції.

Передусім варто зазначити, що завдання протидії нелегальній міграції залежить від стратегічних цілей, постановлених конкретним суб'єктом управління, діяльність якого спрямована на посилення міграційного контролю на державному кордоні і всередині держави.

Одним із суб'єктів державного управління у сфері протидії нелегальній міграції є Державна міграційна служба України (ДМС), яка відповідно до покладених на неї завдань здійснює заходи щодо запобігання та протидії нелегальній міграції та забезпечує державний контроль за дотриманням міграційного законодавства, що закріплено у Положенні про Державну міграційну службу України № 360 від 20.06.2014 р. [5].

Здійснюючи дослідження заходів протидії нелегальній міграції, що забезпечуються органами ДМС, варто зосередити увагу на механізмі «примусового повернення» та «примусового видворення», що розглядаються автором як адміністративно-правові заходи протидії нелегальній міграції [3; с.233]. Вказані заходи закріплені у Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. № 3717-VI, що окреслено у розділі III «Відповідальність іноземців та осіб без громадянства» та потребує закріплення у ст. 24 Кодексу України про адміністративне правопорушення (далі – КУпАП) [7; 4; с.163].

В контексті дослідження, слід зазначити, що Законом України № 2952-IX від 24.02.2023 р. (н.ч. 23.03.2023), внесено зміни до ст.ст. 26, 29, 30 Закону № 3717-VI, які спрямованні на залишення іноземцями та особами без громадянства території України незважаючи на їх волю [6]. Безперечно, це найбільше коло державно-владних повноважень органів ДМС у сфері протидії нелегальній міграції з часу створення ДМС, та самої суті державно-управлінської діяльності ДМС у цій сфері. Одночасно, станом на 29.01.2024 р. в Інструкцію № 353/271/150 від 23.04.2012 р., яка визначає порядок дій ДМС, СБУ, ДПСУ, зміни не внесено, в тому числі і в Положення ДМС № 360 щодо прийняття рішення про примусове видворення органами ДМС, зміни не внесено.

Тому на думку автора, з однієї сторони, це може призвести до різного трактування організаційно-правових дій та заходів органів влади спрямованих на примушування іноземців, які незаконно перебувають в Україні, покинути територію країни всупереч їх волі і бажанню, з іншої сторони, постає питання у забезпеченні прав і свобод мігрантів, які повинні бути наближені до міжнародних

стандартів ЄС та відповідати сьогоденню і взятим Україною міжнародних зобов'язань.

Зі змісту ч. 1 ст. 26 Закону № 3717-VI вбачається, що органами ДМС, ДПСУ та СБУ відносно іноземця або ОБГ може бути прийнято рішення про примусове повернення в країну походження або третю країну, за умов якщо: 1) *їх дії порушують законодавство України з прикордонних питань про правовий статус іноземців та осіб без громадянства;* 2) *або суперечать інтересам забезпечення національної безпеки України чи охорони громадського порядку;* 3) *або якщо це необхідно для охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України* [6; 7].

У практичній діяльності органів управління, як правило, рішенням про примусове повернення, передуює адміністративний проступок, що визначається КУпАП. З цього приводу варто вказати, що умова *«їх дії порушують законодавство України з прикордонних питань про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»* прямо вказує на управлінську діяльність ДПСУ, до повноважень яких віднесено адміністративні правопорушення визначені у ст.ст. 202, 203¹, 204¹ і 204² КУпАП, та не вказує чітко на повноваження ДМС та її територіальних органів та підрозділів, до повноважень яких віднесено ст.203 «Порушення іноземцями та особами без громадянства законодавства про правовий статус» КУпАП, а саме, перевищення встановленого строку перебування в Україні [2].

Тому на думку автора, після слів *«їх дії порушують законодавство України з прикордонних питань»* необхідно поставити розділовий знак «кому», і таким чином розмежувати повноваження ДПСУ та ДМС. Це необхідно врегулювати законодавчо, шляхом внесення змін до ч. 1 ст. 26 Закону № 3717-VI, і викласти у такій редакції *«...їх дії порушують законодавство України з прикордонних питань, про правовий статус іноземців та осіб без громадянства або...»* [7].

Варто вказати, що відповідно до п. 7 ст. 26 № 3717-VI орган ДМС наділений правом прийняти рішення про примусове повернення до іноземців або ОБГ, які на законних підставах перебувають на території України. При цьому, вилучають документи які надають право на перебування в Україні, скасовують посвідки на постійне та тимчасове проживання, і вживають заходи щодо скорочення строку тимчасового перебування в країні.

Зміст ст. 30 Закону № 3717-VI, дає підстави вважати, що органами ДМС, ДПСУ та СБУ відносно іноземця або ОБГ може бути прийнято рішення про примусове видворення з України іноземців та ОБГ.

Підставами для вказаного рішення є : 1) якщо такі особи затримані за незаконне перетинання (спробу незаконного перетинання) державного кордону України; 2) є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилятиметься від виконання рішення про примусове повернення; 3) особа не виконала у встановлений строк без поважних причин рішення про примусове повернення; 4) в інших передбачених законом випадках [6; 7].

Привертає увагу чинне законодавство, в якому відсутня норма щодо негайного виконання рішення про примусове видворення органів ДМС, терміну (строку) його виконання та процедуру оскарження. Відповідно до п. 5 ст. 30 Закону №3717-VI контроль за правильністю і своєчасністю виконання рішення покладається на ДМС та ДПСУ, а також на той орган, який безпосередньо його прийняв, шляхом супроводу такого іноземця або ОБГ. Рішення СБУ виконують територіальні органи ДМС шляхом супроводу, після виконання якого інформують орган СБУ.

Отже постає питання: На протязі якого часу має бути виконано таке рішення? На підставі якої норми законодавства працівники ДМС виконують вказане рішення «негайно» і без рішення суду? 3) Яким чином іноземець має використати своє право на захист?

Відповідно до п. 10 Інструкції № 353/271/150 оскарження рішень про примусове повернення або примусове видворення зупиняє їх дію, якщо іноземець оскаржив це рішення у встановленому законом порядку до суду – у межах строків, визначених ч. 2-4 ст. 288 Кодексу адміністративного судочинства України (далі-КАСУ), незалежно від того, чи суд у порядку забезпечення адміністративного позову відповідною ухвалою зупинив дію рішення суб'єкта владних повноважень або його окремих положень, що оскаржуються [1].

При цьому, варто зауважити, що ст. 288 КАСУ не визначено терміну подачі такого позову до суду, що дає підстави вважати, що такий позов може бути поданий до суду в межах строку ст. 120 КАСУ. Тобто, такий строк становить 6 місяців. Одночасно, ч. 2 ст. 288 КАСУ визначено, що суд розглядає такі адміністративні справи у десятиденний строк з дня подання позовної заяви за обов'язкової участі сторін.

Також, варто вказати, що уразі відсутності в іноземця або особи без громадянства документів що посвідчують особу, вказана особа підлягає затримання з метою ідентифікації та подальшого примусового видворення за межі України. Вказану норму законодавства закріплено у абз. 1 ч. 8 ст. 26 № 3717-VI, та врегульовано ст. 289 КАСУ.

Разом з тим, в умовах воєнного стану, виникли проблеми забезпечення виконання вказаних рішень усіма суб'єктами міграційних відносин. Зокрема, яким чином ідентифікувати громадян росії у яких відсутні документи? Як забезпечити виконання рішення суду про видворення громадян росії у яких закінчився термін дії документів що посвідчують особу. Також виникає питання у виконанні рішень громадян з країн ризику. Актуальні проблемні питання виникли в умовах воєнного стану, відсутністю авіасполучення, наявності кордону з країнами ЄС, транзит яких передбачає наявність віз, або в інших випадках, зокрема законодавства країн, з якими межує Україна, щодо критерії видачі віз громадянам «країн ризику», зокрема Молдова та Румунія.

Таким чином можна зробити висновок, що потребує правового регулювання політики повернення іноземців та осіб без громадянства за межі України. Вказані заходи мають бути чіткими, конкретизованими та зрозумілими для усіх учасників міграційних процесів. Крім того, необхідно на міждержавному рівні, в правовому полі, з європейськими партнерами та міжнародними організаціями вирішити питання ідентифікації вказаних осіб через консульські установи інших держав. Збільшити обсяг видатків у бюджеті для заходів пов'язані із витратами на примусове видворення вказаних осіб за межі держави, шляхом їх супроводу до транзитної країни (звідки буде здійснено виліт/виїзд до країни походження або третьої країни). На думку автора, якщо цього не зробити, то можна прогнозувати збільшення скоєння кримінальних злочинів іноземцями та їх участь у тіншовій економіці та інших соціальних сферах.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Мартянова Р. А. Удосконалення організаційно-правового механізму протидії нелегальній міграції органами Державної міграційної служби України. *Development vectors in public management and administration* : Collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. С. 229–250. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-082-7-11>

4. Мартянова Р. А. Застосування заходів адміністративного примусу як засобу протидії нелегальній міграції: безпековий вимір. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2019. Т. 30(69), № 4. С. 158–165. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.4/28>

5. Положення про Державну міграційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06. 2014 р. № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF>

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту державного кордону України: Закон України № 2952-IX від 24.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20#Text>

7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 року № 3773-VI. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-20>

ENSURING COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLE OF STABILITY OF THE TAX LEGISLATION OF UKRAINE

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ СТАБІЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Monaienko A. O.

*Doctor of Law, Professor,
Honored Lawyer of Ukraine,
Scientific Research Institute of Law-
Making and Scientific-Legal Expertise
of the National Academy
of Legal Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Монаєнко А. О.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Науково-дослідний інститут
правотворчості та науково-
правових експертиз Національної
академії правових наук України
м. Київ, Україна*

Принцип стабільності податкового законодавства слугує реалізації правової визначеності. Стабільність податкового законодавства передбачає законні очікування платника податку щодо незмінності правового режиму оподаткування. У рішенні ЄСПЛ у справі «Федоренко проти України» від 30.06.2006 [4] зазначено, що,